EVROPSKA
KOMISIJA

Bruselj, 8.10.2019
COM(2019) 454 final

POROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU IN SVETU

o živilih in živilskih sestavinah, obsevanih z ionizirajčim sevanjem, za leti 2016 in 2017

KAZALO

Kazalo

1. POVZETEK 2
2. OZADJE 3
3. ODOBRENI OBJEKTI ZA OBSEVANJE 4
4. REZULTATI PREGLEDOV OBJEKTOV ZA OBSEVANJE V LETIH 2016 IN 2017 4
5. REZULTATI PREGLEDOV V FAZI TRŽENJA PROIZVODOV 5

1. POVZETEK

V skladu s členom 7(3) Direktive 1999/2/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. februarja 1999 o približevanju zakonodaje držav članic o živilih in živilskih sestavinah, obsevanih z ionizirajočim sevanjem[1], države članice Komisiji vsako leto predložijo:
- rezultate pregledov objektov za ionizirajoče obsevanje, zlasti kar zadeva skupine in količine obsevanih proizvodov in uporabljenih doz, ter
- rezultate pregledov v fazi trženja proizvodov.

Člen 7(4) Direktive določa, da Komisija v Uradnem listu Evropske unije objavi:
- podrobne podatke o odobrenih objektih za obsevanje v državah članicah, pa tudi vse spremembe njihovega statusa,
- poročilo na podlagi informacij, ki jih nacionalni nadzorni organi predložijo vsako leto.

To poročilo zajema obdobje od 1. januarja 2016 do 31. decembra 2017. Vsebuje zbirko informacij, ki jih je Komisiji predložilo 28 držav članic za leto 2016 in 27 držav članic za leto 2017. Malta ni predložila podatkov za leto 2017.

Obdobje: **od 1. 1. 2016 do 31. 12. 2017**

Zadevne države: države članice EU in države Efte

Vir: 28 držav članic in Norveška

Objekti za obsevanje:
- Število držav z objekti za obsevanje: 14 držav članic in Norveška
- Število odobrenih objektov: 24
- Število zaprtih objektov: 2
- Število držav, v katerih se izvaja obsevanje: 10 držav članic in Norveška

Podatki o obsevanju:
- Količina obsevanih proizvodov: 10 211 ton (–11,4 %) v primerjavi s povprečjem v letu 2015
- Glavne obsevane kategorije proizvodov: žabji kraki (57 %) ter posušena aromatična zelišča, začimbe in vrtna zelišča (20,77 %)
- Glavni kraji obsevanja: Belgija (68 %) in Nizozemska (13 %)

Pregledi v fazi trženja:
- Število analiziranih vzorcev: 11 162
- Število neskladnih vzorcev: 87 (0,8 %)
- Glavne analizirane kategorije proizvodov: zelišča in začimbe (42 %) žita, semena, vrtnine in sadje ter proizvodi iz njih (22 %)

[1] UL L 66, 13.3.1999, str. 16.

2. OZADJE

Obsevanje živil je obdelava živil z določeno vrsto sevalne energije, imenovane ionizirajoče sevanje. Sevalna energija ima različne valovne dolžine in stopnje moči in izgine, ko se odstrani vir energije. Obsevanje se uporablja za sanitarne in fitosanitarne namene, in sicer za uničenje bakterij (kot so *Salmonella, Campylobacter* in *E. coli*), ki lahko povzročijo zastrupitev s hrano, in uničenje organizmov, škodljivih za rastline ali rastlinske proizvode, kot so žuželke ali drugi škodljivi organizmi. Uporablja se tudi za upočasnitev zorenja sadja, preprečevanje brstenja ali klitja zelenjave (kot je čebula in krompir), da se tako podaljša rok uporabnosti živil. Obsevanje živil ne more nadomestiti ustreznega ravnanja z živili, saj obsevana živila še vedno zahtevajo ustrezno hlajenje in kuhanje pred porabo, če je to potrebno.

Regulativni okvir EU za obsevanje živil (v nadaljnjem besedilu: direktive o obsevanju živil) tako vključuje:

– Direktivo 1999/2/ES (okvirno direktivo) Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. februarja 1999 o približevanju zakonodaje držav članic o živilih in živilskih sestavinah, obsevanih z ionizirajočim sevanjem. Vsebuje posebne določbe za proizvodnjo, trženje in uvoz obsevanih živil in živilskih sestavin;

– Direktivo 1999/3/ES (izvedbeno direktivo) Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. februarja 1999 o izdelavi seznama Skupnosti za živila in živilske sestavine, obsevane z ionizirajočim sevanjem[2]. Ta seznam trenutno vključuje eno kategorijo živil: posušena aromatična zelišča, začimbe in vrtna zelišča. Komisija v Uradnem listu Evropske unije[3] objavi seznam nacionalnih dovoljenj za živila in živilske sestavine, ki se lahko obsevajo z ionizirajočim sevanjem.

Živila in živilske sestavine se lahko obsevajo samo v odobrenih objektih za obsevanje. Odobritve za objekte v EU izdajajo pristojni organi držav članic. V skladu s členom 7(3) Direktive 1999/2/ES morajo države članice Komisijo obvestiti o odobrenih objektih za obsevanje.

Vsa obsevana živila ali tista, ki vsebujejo obsevane sestavine, morajo biti obsevana samo v odobrenih objektih. Komisija v Uradnem listu Evropske unije[4] objavi seznam odobrenih objektov za obsevanje v državah članicah.

V skladu s členom 6 Direktive 1999/2/ES morajo biti vsa obsevana živila ali vse obsevane živilske sestavine sestavljenih živil označena z besedami „obsevano“ ali „obsevano z ionizirajočim sevanjem“.

Za izvajanje pravilnega označevanja ali odkrivanje proizvodov brez odobritve je Evropski odbor za standardizacijo (CEN) standardiziral več analitskih metod v skladu z nalogami in pooblastili, ki mu jih je podelila Evropska komisija.

---

[2] UL L 66, 13.3.1999, str. 24.

[3] UL C 283, 24.11.2009, str. 5.

[4] UL C 37, 30.1.2019, str. 6.

3. ODOBRENI OBJEKTI ZA OBSEVANJE

V EU je trenutno 24 objektov za obsevanje. Dva že odobrena objekta za obsevanje sta bila zaprta leta 2015.

Objekti se nahajajo v 14 državah članicah, in sicer pet v Franciji, štirje v Nemčiji, po dva v Bolgariji, na Nizozemskem in v Španiji ter po en v Belgiji, na Češkem, Hrvaškem, v Estoniji, Italiji, na Madžarskem, Poljskem, v Romuniji in Združenem kraljestvu.

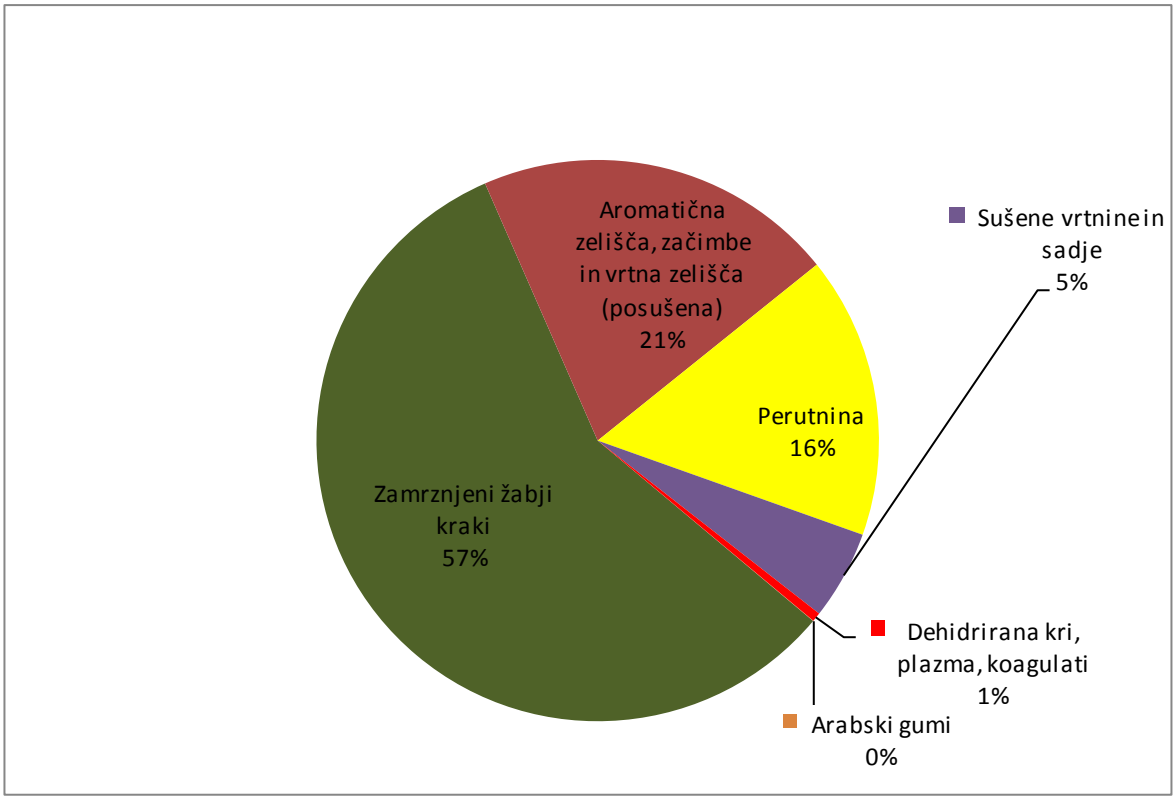
Od teh 14 držav članic, ki imajo objekte za obsevanje, Bolgarija, Italija, Romunija in Združeno kraljestvo niso obsevali živil v obdobju, ki ga zajema to poročilo.

4. REZULTATI PREGLEDOV OBJEKTOV ZA OBSEVANJE V LETIH 2016 IN 2017

V letih 2016 in 2017 je bila v državah članicah EU z ionizirajočim sevanjem obsevana skupna količina 10 211 ton proizvodov. Obsevanje je potekalo zlasti v dveh državah članicah: v Belgiji, kjer sta bili obsevani dve tretjini obsevanih živil EU (68 %), in na Nizozemskem (13 %).

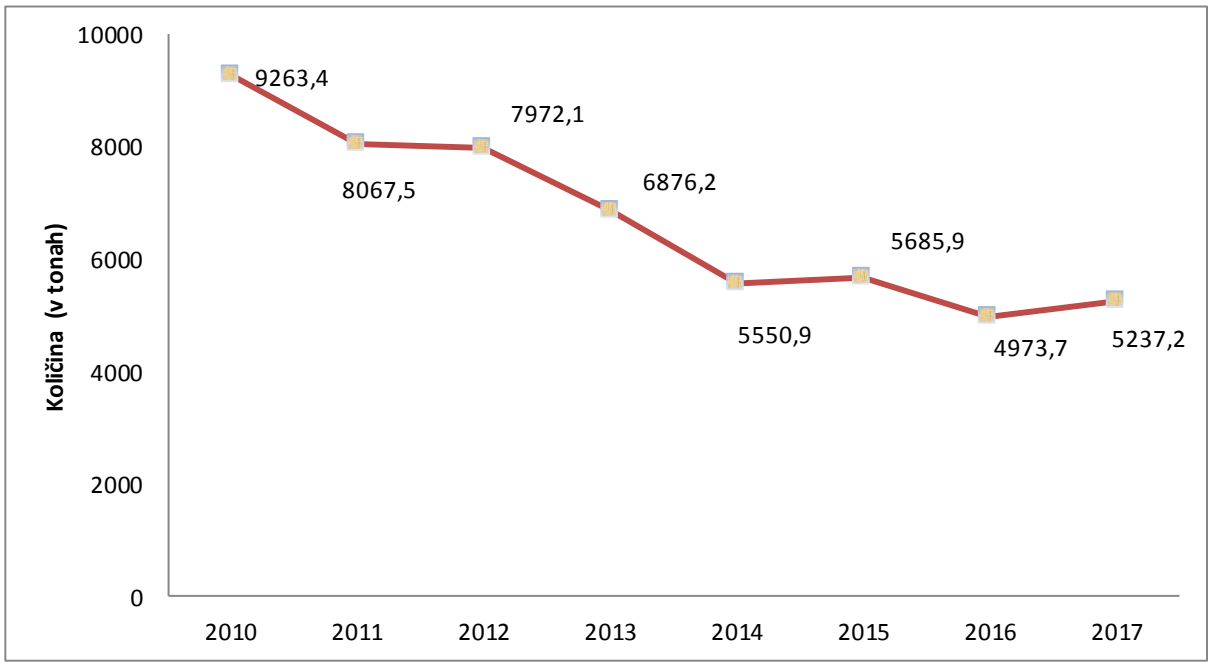
Glavni obsevani kategoriji proizvodov v EU sta bili žabji kraki (približno 57 %) ter posušena aromatična zelišča, začimbe in vrtna zelišča (približno 21 %). Slika 1 prikazuje porazdelitev obsevanih proizvodov v odobrenih objektih v državah članicah EU v letih 2016 in 2017.

Slika 1 – Porazdelitev po kategorijah obsevanih živil v EU v letih 2016 in 2017

Količine živil (v tonah), obsevanih z ionizirajočim sevanjem v EU, so se od leta 2010 zmanjšale, kot je prikazano na sliki 2.

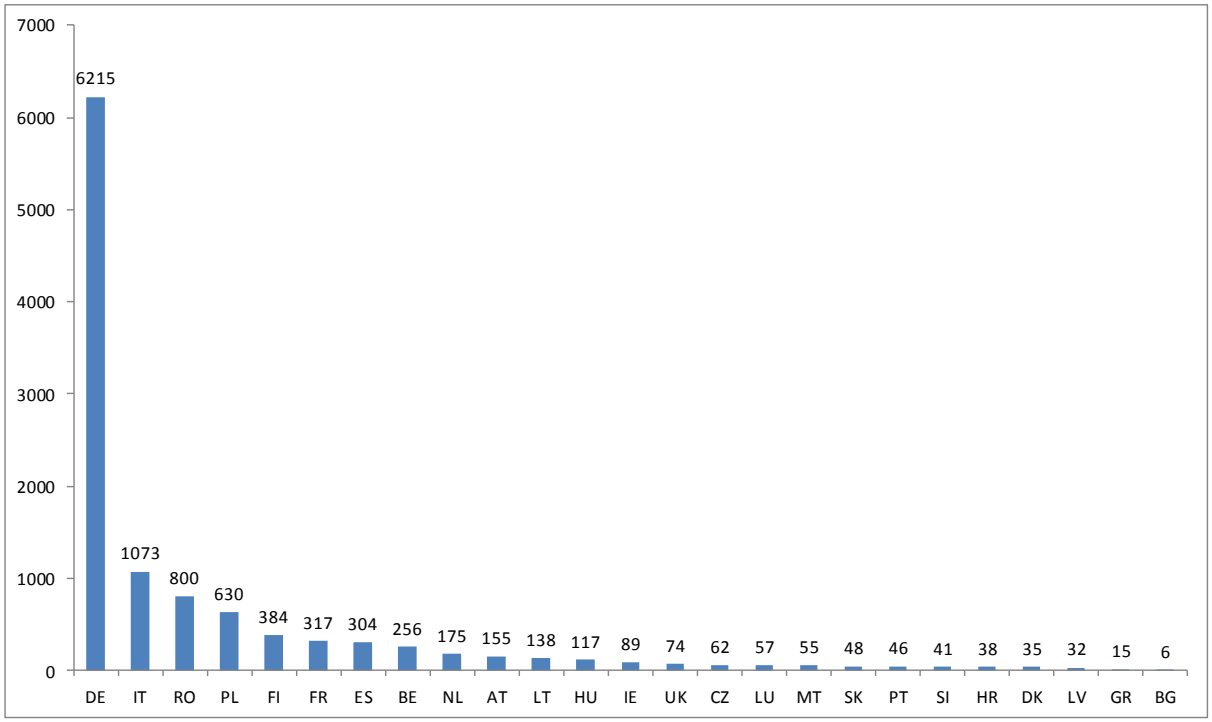
Slika 2 – Količine živil, ki so bile od leta 2010 obsevane z ionizirajočim sevanjem v odobrenih objektih za obsevanje v Evropski uniji

5. REZULTATI PREGLEDOV V FAZI TRŽENJA PROIZVODOV

V letih 2016 in 2017 je 24 držav članic analiziralo 11 162 vzorcev, kar je skupno v povprečju za 7,02 % manj kot leta 2015. Podatki za vsako državo članico so na voljo v Prilogi II in so povzeti v sliki 3.

Slika 3 – Število vzorcev, analiziranih v fazi trženja proizvodov v posamezni državi članici v letih 2016 in 2017

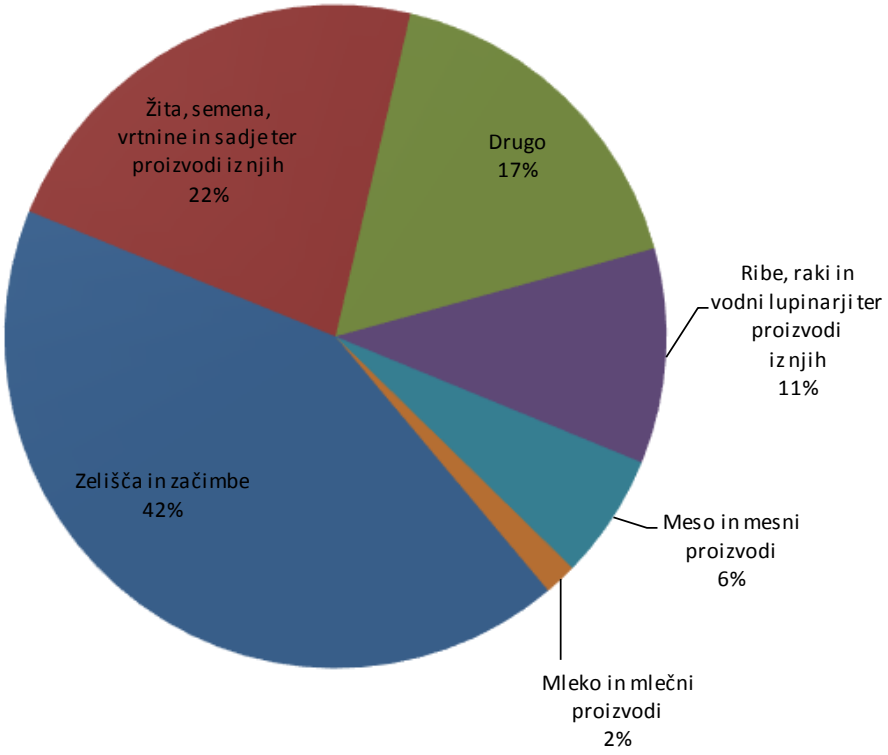

Pet držav (štiri države članice in Norveška) v letih 2016 in 2017 ni izvedlo nobenih analitskih pregledov v fazi trženja proizvodov zaradi proračunskih omejitev (Hrvaška (2016), Danska (2017) in Norveška (2016 in 2017)), pomanjkanja laboratorijskih zmogljivosti (Estonija in Ciper (2016, 2017)) ali drugih prednostnih nalog nadzora (Švedska (2016, 2017)). Malta leta 2017 ni poročala o nobenem vzorcu.

Od skupaj 11 162 vzorcev ni bilo skladnih 87 vzorcev (0,8 %), 113 vzorcev (1 %) pa je dalo neopredeljive rezultate. Ugotovljena neskladnost je večinoma zadevala nepravilno označevanje in prepovedano obsevanje. Odstotek neskladnosti je bil manjši kot v prejšnjem poročilu.

Kot je prikazano na sliki 4, je bila na stopnji trženja večina analiziranih proizvodov „zelišča in začimbe“ (42 %) ter „žita, semena, vrtnine in sadje ter proizvodi iz njih“ (22 %). Kategorija „drugo“ (prehranska dopolnila, juhe in omake) je dosegla 17 %.

Slika 4 – **Kategorija živil**, analizirana v fazi trženja proizvodov v Evropski uniji v letih 2016 in 2017

Žita, semena, vrtnine in sadje ter proizvodi iz njih 22%
Drugo 17%
Ribe, raki in vodni lupinarji ter proizvodi iz njih 11%
Meso in mesni proizvodi 6%
Mleko in mlečni proizvodi 2%
Zelišča in začimbe 42%